

Rabbi Jay & Ilana
Kelman

Rabbi Dr. Benny Lau

Rabbi Adam Mintz

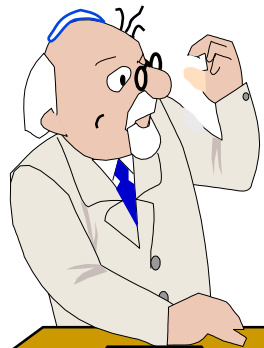
The Narrative of Sefer Tehillim

According to the Contextual Interpretation

Online syllabus of 30 lectures

Lecture #2

- Structure of Book I (1-41) → *TBD in next lectures*
- Tehillim 8 – Text → Con-textuality → Inter-textuality
- Tehillim 3-14 → 7_{end} & 9_{beginning} (internal frame)
- 4 Units in Book I (3-14, 15-24, 25-34, 35-41)

ספר תהלים -
פרשנותו והוראתו

www.tehillim.org.il

Beni Gesundheit

Beni.gesundheit@tehillim.org.il

Ariye Bar Tov, Susan Suna, Audrey Samuels

Introductory Note: English translations & Beauty of Hebrew

תלמוד ירושלמי סוטה פ"ז ה"א:

רבי אומר: אומר אני 'קרית שמע' אינו נאמר אלא בלשון

הקודש - מה טעמא? 'וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה' (דברים ו', ו)

הרב דר' שמעון פרדבוש "מקום העברית בתלמוד" בתוך "בנתיבות התלמוד" 177-186

Comments in
Chat + e-mails

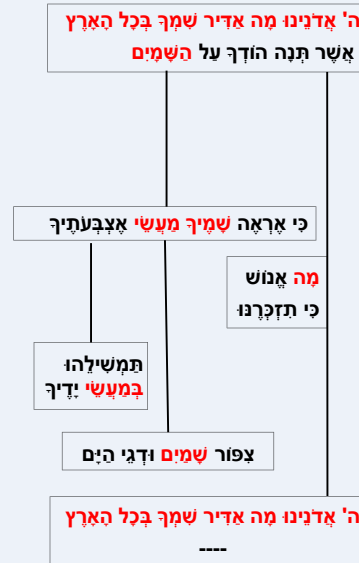
לשון הקודש

Compromise & Comfort zone

Introductory note
English-Hebrew

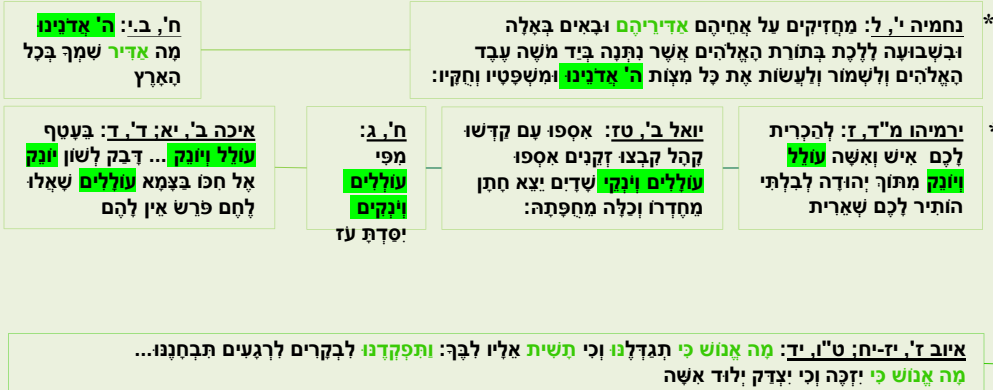
Beni.gesundheit@tehillim.org.il

רד"ק: מה אנוש הוא היפך מה אדיר שמך - כי הוא להגדלה וזה להקטנה.

Inter-textuality

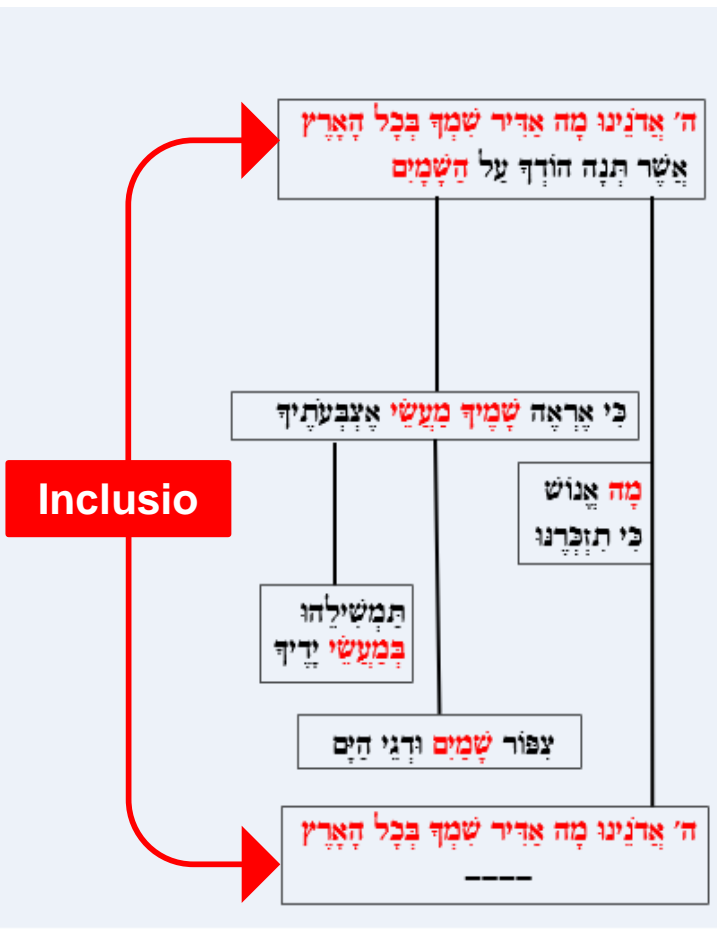
Connections to other books in Tanach

Con-textuality

Juxtaposition of this mizmor in Tehillim

גדולת ה'
וסוף הרשע

האדם מול
הבריאה
ובוראה

התימה
בעין פתיחה

א	לְמַנְעַח עַל הַגְּתִית	מִזְמוֹר לְדָוִד:
ב	ה' אֲדַנִּינוּ	מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ
	אֲשֶׁר תִּנְהַה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם:	
ג	מְפִי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים	יְסֻדָּת עֵז
	לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ	לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם:
ד	כִּי אֲרָאָה שְׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֶיךָ יָרַח וְכוּכְבָּיִם אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה:	
ה	מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ	וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ:
ו	וּתְחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים	וְכָבוֹד וְהַדָּר תִּעְשְׂרֵהוּ:
ז	תִּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ	כָּל שֵׁתָה תַּחַת רַגְלָיו:
ח	עֲנָה וְאַלְפִים בָּלֵם	וְגַם בְּהִמּוֹת שְׂדֵי:
ט	צַפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם	עֵבֶר אֲרָחוֹת יָמַיִם:
י	ה' אֲדַנִּינוּ	מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

From the mouths of infants and sucklings
You have founded strength
Because of your adversaries so that you may still the enemy and avenger.

רד"ק: 'מָה אָנוּשׁ' הוא היפך 'מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ' - כי הוא להגדלה וזה להקטנה.

Radak: Why is the same word "Mah" used in both sentences?

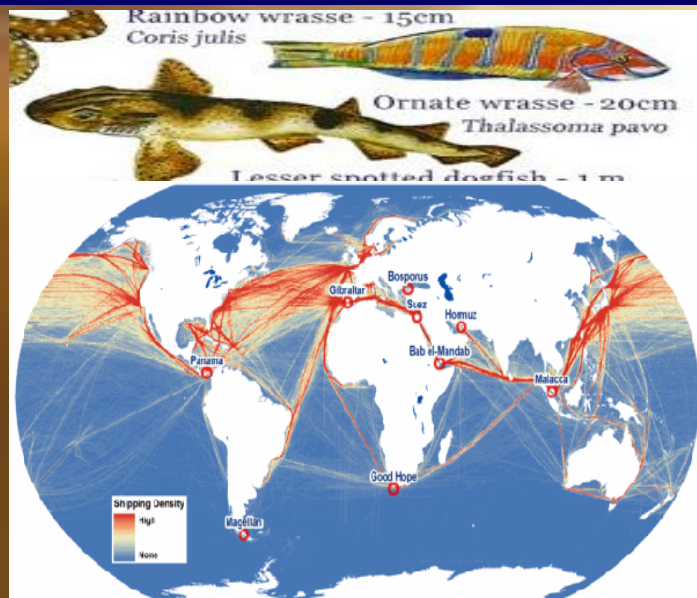
'What is man' is the opposite of 'How great is your name' – because the latter is for greatness and the former is for minimization

ה' אֲדַנִּינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכֹל הָאָרֶץ
כִּי אֲרָאָה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֹתֶיךָ
אֲשֶׁר תִּנָּה הוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם...
יָרַח וְכּוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנֹתָהּ:

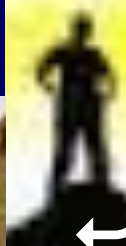

ט צְפוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם
עֹבֵר אַרְחוֹת יַמִּים:

ח צֶנֶה וְאַלְפִים כָּלָם
וְגַם בְּהֵמוֹת שָׂדֵי:

ה מָה אָנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ
וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ:
וְתַחֲסְרֶהוּ מַעֲט
מֵאֲלֵהִים וְכְבוֹד וְהִדָּר
תַּעֲטְרֶהוּ:
ז תִּמְשִׁילֶהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? **'מָה אָנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ... ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר**

תְּנֶה הוֹדָךְ עַל הַשָּׁמַיִם' (תהלים ח', ה.ב.)? - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה! - אמר לפניו: רבונו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. - אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה, שנאמר 'מֵאֲחַז פָּנַי כֶּסֶה פְּרִשְׁז עָלָיו עֲנָנוּ' (איוב כ"ו, ט), ואמר רבי נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו. אמר לפניו: רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה? "אֲנֹכִי ה' אֶ-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות כ', ב.)! - אמר להן: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה? "לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים" (שמות כ', ב.)! - בין הגויים אתם שרויין שעובדין עבודה זרה? שוב מה כתיב בה? "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (שמות כ', ח.)! - כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? שוב מה כתיב בה? "לֹא תִשָּׂא" (שמות כ', ז.)! - משא ומתן יש ביניכם? שוב מה כתיב בה? כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שמות כ', יב.)! - אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה? "לֹא תִרְצַח, לֹא תִנְאַף, לֹא תִגְנֹב" (שמות כ', יג.)! - קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו

לו להקדוש ברוך הוא, שנאמר "ה' אֲדֹנֵינוּ מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ" (תהלים ח', י), ואילו **"תְּנֶה הוֹדָךְ עַל הַשָּׁמַיִם"** (שם ב) - לא כתיב.

מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב, ומסר לו דבר, שנאמר "עֲלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי לְקַחַת מִתְּנוֹת בְּאָדָם" (תהלים ס"ח, יט) - בשכר

שקראוך אדם לקחת מתנות....

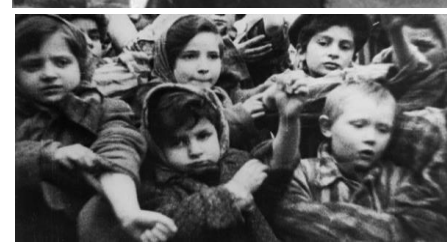
מדרש - קבלת התורה של משה בשמיים -

תהלים ח' - "קבלת הבריאה, הבורא והנברא" של האדם

Shabbat 88 p2 – 89 p1

Rabbi Yehoshua Ben Levy said: When Moshe rose to Heaven, the ministering angels said before the Holy One Blessed Be He: Master of the Universe, what is this human being doing here among us? He told them, "he came to receive the Torah." They responded, "The precious possession that was reserved for You for 974 years prior to the creation of the world, is what You wish to give flesh and blood? 'What is man that You consider and the son of man that You think of him...God, our Lord, How glorious is Your name throughout the earth, Whose majesty is above the heavens (Tehillim 8, v5, 2)?" The Holy One Blessed Be He said to Moses: "Answer them!" Moses said to God: "Master of the Universe, I fear that they will burn me with their breath". He said to him, "Hold on to the throne of My glory, and answer them", as it is written " He who grasps the corner of His throne, His cloud will be spread upon him" (Job 20, 9), and Rabbi Nahum said: this teaches that God spread His divine Shechina upon him and covered him and he (Moses) said before Him: "Master of the Universe, the Torah that you are giving to me, what is written in it?" "I am the Lord Your God Who took you out of the land of Egypt (Exodus 20, 2)!" He said to them, "Did you go down to Egypt, were you enslaved to Pharaoh, why should you have the Torah? What else is written there?" "You will have no other gods before Me" (Exodus 20, 3)! Are you living among nations who worship idols? "What else is written there?" "Remember the Sabbath day to keep it holy" (Exodus 20, 8)! Do you work so that you need to rest?" "What else is written there? "You will not bear God's name in vain" (Exodus 20,7)! "Do you negotiate between yourselves?" "What else is written there?" "Respect your father and your mother!" "Do you have a father and a mother?" "What else is written there?" "You shall not murder, you shall not commit adultery, you shall not steal!" "Are you jealous of one another, do you have an evil inclination?" They immediately thanked the Holy One Blessed Be He, as it is written, "God our Lord, how great your name throughout the land" (Tehillim 8, 10), while "Spread Your majesty over the heavens" (ibid, 2) was not written. - Immediately each and every angel loved Moses and gave him something, as it is written, "you have ascended on high, you led captivity captive, you have received gifts among man" (Tehillim 68, 19) as a reward that they called you man, you got gifts....

מזמור ח': האדם בשפלותו וגדלותו מול ה' ובריאתו הנפלאה

גדולת ה'
וסוף הרשע

האדם מול
הבריאה
ובוראה

חתימה
כעין פתיחה

א	לְמַנְצַח עַל הַגִּיתִית	מְזֻמֹּר לְדָוִד:
ב	ה' אֲדַנִּינוּ	מָה אֲדִיר שְׁמֹךְ בְּכָל הָאָרֶץ
	אֲשֶׁר תִּנְהַה הַיּוֹדֵךְ עַל הַשָּׁמַיִם:	
ג	מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים	יְסֻדְתָּ עֵז
	לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ	לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם:
ד	כִּי אֲרָאָה שְׁמִיךְ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֶתֶיךָ	יָרַח וּכּוֹכָבִים אֲשֶׁר פּוֹנְנָתָה:
ה	מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ	וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ:
ו	וּתְחַסְּרֵהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים	וּכְבוֹד וְהַדָּר תִּעְטְרֵהוּ:
ז	תִּמְשִׁילֵהוּ בַּמַּעֲשֵׂי יָדֶיךָ	כָּל שֵׁתָה תַּחַת רַגְלָיו:
ח	צָנָה וְאַלְפִים כָּלֶם	וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדֵי:
ט	צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם	עֵבֶר אֲרַחֲוֹת יָמַיִם:
י	ה' אֲדַנִּינוּ	מָה אֲדִיר שְׁמֹךְ בְּכָל הָאָרֶץ:

Inter-textuality

קשרים עם ספרים אחרים

איכה ב', יואל ב', דב' ד: בעטף
עולל וינק... דבק לשון
יונק אל חבו בצמא עוללים
שאלו לחם פירש אין להם

ח, ג: מפני
עוללים
וינקים
יסדת עז

יואל ב', טז: אספו עם קדשו
קהל קבצו זקנים אספו
עוללים וינקי שדים יצא חתן
מוחדרו וכלה מחפתה:

ירמיהו מ"ד, ז: להכרית
לכם איש ואשה עולל
וינק מתוך יהודה לבלתי
הותר לכם שארית

From the mouths of infants and sucklings You have founded strength

א לְמַנְעַח עַל הַגַּתִּית

מִזְמוֹר לְדָוִד:

ב ה' אֲדַנִּינוּ

מָה אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ

ג אֲשֶׁר תָּנָה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם:

ד מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים

יִסְדַּת עֹז

ה לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ

ו לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם:

From the mouths of infants and sucklings You have founded strength
Because of your adversaries so that you may still the enemy and avenger.

Con-textuality

Juxtaposition of this mizmor in Tehillim

י"ג, ה: צָרִי יִגִּילוּ בִּי אָמוּט

ט', י', א.ה: לְעַתּוֹת בְּצָרָה... לְעַתּוֹת בְּצָרָה... כָּל צוֹרְרָיו יִפִּיחַ בָּהֶם

ח', ג: מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים יִסְדַּת עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם

ז, ה.ז: וְאַחֲלֶצָה צוֹרְרֵי... הַנְּשֵׂא בְּעֵבְרוֹת צוֹרְרֵי

ו, ח: עֲתָקָה בְּכָל צוֹרְרֵי

ד, ב: בְּצָר הִרְחַבְתָּ לִּי

ג, ב: ה' מָה רַבּוּ צָרֵי

מ"ד, יז: מִקּוֹל מְחַרְרָךְ וּמִגִּדְרֶךָ מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם

ח', ג: לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם

ה' אֲדַנִּינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּנְּה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם

כִּי אֲרָאָה שְׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֶיךָ

מָה אָנוּשׁ
כִּי תִזְכְּרֵנוּ

תִּמְשִׁילֵהוּ
בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ

צַפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם

ה' אֲדַנִּינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ

Inclusio

גדולת ה'
וסוף הרשע

האדם מול
הבריאה
ובוראה

התימה
בעין פתיחה

א	לְמַנְעַח עַל הַגִּתִּית	מְזֻמֹּר לְדָוִד:
ב	ה' אֲדַנִּינוּ	מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ
ג	מְפִי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים	אֲשֶׁר תִּנְּה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם:
	לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ	יִסְדֶּתָּ עֵז
	לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם:	
ד	כִּי אֲרָאָה שְׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֲצַבְעֶיךָ יָרַח וְכוּכְבָּיִם אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה:	
ה	מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ	וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ:
ו	וּתְחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים	וְכָבוֹד וְהֹדָר תִּעְשְׂרֵהוּ:
ז	תִּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ	כָּל שֵׁתָה תַּחַת רַגְלָיו:
ח	עֲנֵה וְאַלְפִים כְּלָם	וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדֵי:
ט	צַפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם	עֵבֶר אֲרָחוֹת יָמַיִם:
י	ה' אֲדַנִּינוּ	מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

From the mouths of infants and sucklings You have founded strength on account of Your foes, to put an end to enemy and avenger.

רד"ק: 'מָה אָנוּשׁ' הוא היפך 'מָה אֲדִיר שְׁמֶךָ' - כי הוא להגדלה וזה להקטנה.

Radak: 'What is man' is the opposite of 'How great is your name' – because the latter is for greatness and the former is for minimization

10: The psalmist calls to God to save him from his enemies and chase them from his land (continuation of Ps 9)

י

א	לָקַח ה' מִצְדוֹךְ בְּרִחְוֹק	הַמַּלְאִים לְעִוְלוֹת בְּצִדְוֹהוּ
ב	בַּמַּצּוֹת רָשָׁע יִדְלֹק עָנִי	וְהַמִּשְׁפָּח בְּמַסּוֹת אֵי תִשְׁכַּח
ג	כִּי הִלֵּל רָשָׁע עַל הַמַּצּוֹת נַפְשׁוֹ	וּבְצַד בְּרַד נִשְׂתַּחֲוֶה
ד	רָשָׁע בְּהִנֵּה אִשׁוֹ כִּי יִדְרֹשׁ	אֵין אֱלֹהִים כָּל מַסּוֹתָיו
ה	הִיִּלֹּל וְרִחַו כָּבֹד עַתָּה	כִּי־אֵם מִשְׁפָּחָה סִנְאוֹ
ו	כָּל שׂוֹרְרֵי יָמִים בְּהִנֵּם	לִדְרוֹ יִדְרוּ אֲשֶׁר לֹא בָרַעַן
ז	אֲשֶׁר בָּלְבוּ כָּל אֲבוֹתָם	אֵלֶיהָ כִּי־הָיָה מַסּוֹת וְהָרָה
ח	לֹאֵב בְּמַאֲרַב תַּעֲרֹם	אֲשֶׁר בְּמַאֲרַב תַּעֲרֹם
ט	צִוְיָה לְהַלְכָה וַיִּפְתּוּ	וְעִוְיָה לְהַלְכָה וַיִּפְתּוּ
י	וְעִוְיָה לְהַלְכָה וַיִּפְתּוּ	וְעִוְיָה לְהַלְכָה וַיִּפְתּוּ
יא	אֲשֶׁר בָּלְבוּ שָׂכַח אֵל	הַמַּסּוֹת כִּי־כֹל רָאָה לְעֵצָתָם
יב	קִיָּה הוּא אֵל נֹשֵׂא יָרֵךְ	עַל הַמַּשְׁכָּח עֲוֹנוֹתָם
יג	עַל כֵּן נִשְׂחַת רָשָׁע אֱלֹהִים	אֲשֶׁר בָּלְבוּ לֹא תִדְרֹשׁוּ
יד	רִאשֹׁתָה כִּי שִׁתָּה אֶסֶל וְנִצַּחַת מִכִּיֹּם	לְהַטֵּת בְּיָדָהּ
טו	עֲלִידָה וְעִוְיָה תִּלְכַּח	וְהַטֵּת אֶתְּהָה הַיָּמִית עֲוֹנוֹתָם
טז	שִׁכַּח וְחִצּוֹ רָשָׁע וְרָעַע	הַתְדַּוּשׁ רָשָׁע כָּל הַמַּסּוֹתָם
יז	הוּא כִּלְדָה עֲוֹלָם וְעַד	אֲבָדוּ זִמְם מִשְׁמַרְוֹתָם
יח	סִאֲתָה שְׁמִיִּים שִׁשְׁכַּחְתָּ הוּא	הַמַּסּוֹת לִבָּם תִּקְשָׁרִים אֲנֹכִי
יט	לִשְׁמֹעַ יְהוָה וְרָדָה	כָּל יֹסֵפֵי עֹד לִשְׁרֹץ אֲנִישׁ כִּסֵּי הַמַּאֲרָץ

9: God is the judge of the wicked and saves the righteous from them (Ps 9-10 are adjacent to each other, in order of the alphabet, without a header)

ט

א	לִמְנַעַם אֱלֹהִים לִבָּם	סִמּוֹחוֹ לְרִחּוֹהוּ
ב	אֲדֹנָי הוּא בְּכָל לֵבִי	אֲסַפְּרָה כָּל נִפְלְאוֹתָיו
ג	אֲשַׁמְחָה וְיִשְׂמְחֶנּוּ כָּךְ	אֲנֹכִי וְשִׁבְחֵי עַלְוִיִּים
ד	כִּשְׁבוֹת אֲזִכִּיר אֲחֹזֵר	וּכְשִׁלְוֵי וְיִאֲבֹדוּ סִפְּרֵיהֶם
ה	כִּי עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטֵי דִרְמִי	וְשִׁבְתָּ לְכַפֵּא שׁוֹפֵט עֲרֹמִים
ו	צִדְקָתָה טוֹם אֲבֹדֵת רָשָׁע	שִׁפְטֵם כַּחֲזִיקָה לְעֹלָם וָעֶד
ז	הַאֲלֹהִים הַמֵּוֹת תְּרַבּוֹת לְעֵצָה	וְעַרְמִים נִמְשָׁת אֲבָדוּ וְזָכַרְם הַמַּסּוֹת
ח	וְהוּא לְעֹלָם לֹאֵב	הַמֵּוֹת לְשִׁפְטֵם בְּמַסּוֹת
ט	וְהוּא יִשְׁפֹּט הַכּוֹל בְּצִדְקָה	וְדָן לְאֲשָׁמִים בְּמִשְׁפָּרֵיהֶם
י	וְהוּא הוּא שֹׁפֵט לְרָדָה	מִשְׁפָּט לְעִוְלוֹת בְּצִדְוֹהוּ
יא	וְהַמַּסּוֹת כִּי־יִדְרֹשׁ שֹׁפֵט	כִּי לֹא עֲשִׂיתָ דִרְשִׁיָּהוּ הוּא
יב	עֲזַר לְהוּא יִשֵּׁב עֵצוֹן	הַמַּסּוֹת בְּמַסּוֹת עֲלִילוֹתָיו
יג	כִּי רִדְשׁוּ עַמִּים אֲחֵיהֶם וְכָדָה	לֹא שָׁכַח עֲצֻמַּת עַמִּים עֲוֹנוֹתָם
יד	תִּבְנֶנּוּ הוּא רִאשֹׁתָה עָנִי בְּשִׁמְיָהוּ	מִדְּחִמֵּי מִשְׁפָּרֵי בְּרִיתָהּ
טו	לִמְנַעַם אֲסַפְּרָה כָּל תְּהִלָּתְךָ	בְּשִׁמְרֵי כֹת עֵצוֹן אֲנִילָה בְּיִשְׁמֹחַתְךָ
טז	כִּכְעֵשׂ טוֹם בְּשִׁמְחַת עֲשִׂיתָ	בְּרִשְׁתָּהּ אֵם סִפְּטוֹת לְהַכְרִיחַ רִגְלֵיהֶם
יז	וְנִדְרָע הוּא מִשְׁפָּטֵם עֲשָׂה	בְּמַעַל בְּכִיֹּם נִקְשָׁת רָשָׁע תִּאֲוִן סִלְוֹה
יח	וְשִׁבְחוּ רָשָׁעִים לְשִׁאֲלִילָה	כָּל זִמְם שִׁבְחוּ אֱלֹהִים
יט	כִּי לֹא לְעֵצָה יִשְׁכַּח אֲבִיוֹן	הַמַּסּוֹת עַמִּים עֲוִיִּים וְהַאֲבָדוּ לְעַד
כ	קִיָּה הוּא אֵל יָקָו אֲנִישׁ	יִשְׁמְעוּ זִמְם עַל סִפְּרֵיהֶם
כא	שִׁתָּה הוּא מִדְּרָה לִקְהָם	וְרָעַע טוֹם אֲנִישׁ הַמַּסּוֹת סִלְוֹה

8: Praise of God, creator of the world Who created man with glory to correct the world (central axis for 3-14).

ח

א	לִמְנַעַם עַל הַמַּסּוֹת	הַמַּסּוֹת לְרִחּוֹהוּ
ב	הוּא אֲדֹנָיִם	כֵּן אֲדֹרֵי שֹׁפֵט בְּכָל הַמַּאֲרָץ
ג	אֲשֶׁר תִּהְיֶה הַיָּדָה עַל הַמַּסּוֹתָם	
ד	כִּסְפֵי עֲלִילִים וְיִתְקֹם	וְשִׁדְרֵת עַל
ה	לְמַעַן שׂוֹרְרֵיהֶם	לְהַשְׁכִּיבֵת אֲוִיב וְהַמַּסּוֹתָם
ו	כִּי אֲרָאָה שִׁפְטֵי	הַמַּעַשִׂי אֲנִיבְעִלְתִּיהֶם
ז	עֵדִים וְהַמַּסּוֹתָם	אֲשֶׁר הַמַּעַשִׂיהֶם
ח	כֵּן אֲנִישׁ כִּי תִּחְבְּרֵהוּ	וְכֵן אֲרָם כִּי תִּסְפְּרֵהוּ
ט	וְתִסְפְּרֵהוּ מַעַם אֱלֹהִים	וְתִקְבְּרֵהוּ וְתִקְבְּרֵהוּ
י	תִּסְפְּרֵהוּ כְּמַעַשֵׂי יָדָיָהּ	כָּל שִׁתָּה מַסּוֹת רִגְלֵיהֶם
יא	תִּהְיֶה וְאֲלֵהִים כִּלְמֵם	וְעַם בְּהַמַּסּוֹת שִׁדְרֵי
יב	שִׁדְרֵי שִׁפְטֵם וְדָן עַמִּים	עַבְדוֹ אֲרֻחוֹת וְעַמִּים
יג	הוּא אֲדֹנָיִם	כֵּן אֲדֹרֵי שֹׁפֵט בְּכָל הַמַּאֲרָץ

7: The psalmist asks God to judge his enemies and promises to thank God for his righteousness

ז

א	שְׁמִיִּים לְרָדָה אֲשֶׁר יִשְׁרֹךְ לַהּ	עַל חֲבֵרֵי כֹהֵם כִּי יִסְעִינֵם
ב	הוּא אֱלֹהִים מִדֵּי חֲסִידָיו	הַלְוִישִׁמִּי מִכָּל רִדְשֵׁי הַמַּשְׁלָלִים
ג	כֵּן יִסְרֹף מִבְּרִיתָה נַפְשׁוֹ	כִּי־אֵין וְאֵין סִפְּרֵיהֶם
ד	הוּא אֱלֹהִים אֵם עֲשִׂיתָ אֲחֵת	אֵם נִשׁ עַל כַּסְפֵּיהֶם
ה	אֵם נִפְלְוֵהוּ שׁוֹפֵט רָע	וְהַמַּסּוֹתָם שׂוֹרְרֵי רִיבֹנָם
ו	יִדְרֹשׁ אֲוִיב נַפְשׁוֹ וְהַטֵּת	וְהַמַּסּוֹת לְאֲרָץ סִינַי
ז	וְהַמַּסּוֹת לְאֲשֶׁר יִשְׁכַּח סִלְוֹה	
ח	קִיָּה הוּא כַּסְפֵּה	הַמַּעַשִׂי בְּמַסּוֹת שׂוֹרְרֵי
ט	וְהַמַּעַשִׂי אֲלֵי	מִשְׁפָּטֵם עֲוִיִּים
י	וְשִׁדְרֵת לְאֲשָׁמִים הַמַּסּוֹתָם	וְעִלְוֵיהֶם לְכַרְוֹם שִׁבְחָה
יא	הוּא יָרִיב עַמִּים	לְשִׁמְעֵנִי הוּא כִּי־עֲדָרְךָ וְכַחֲשֵׁי עֲלִילָה
יב	אֲבָדוּ נָא רַעַךְ רָשָׁעִים	וְהַמַּסּוֹת עֲוִיִּים
יג	וְהַמַּסּוֹת לְמוֹת וּכְלִילֹת	אֱלֹהִים עֲוִיִּים
יד	כִּסְפֵי עַל אֱלֹהִים	כִּי־יִשְׁפֹּט יִשְׂרָאֵל לִבָּם
טו	אֱלֹהִים שֹׁפֵט עֲוִיִּים	וְהַלְוִישִׁמִּי בְּכָל יוֹמֵם
טז	אֵם לֹא יִשְׁכַּח עֲוִיִּים וְיִמְשֹׁל	הַמַּעַשִׂי בְּרַד וְהַמַּסּוֹתָם
יז	וְהוּא מַסּוֹת כָּלֵי סִלְוֹה	הַמַּעַשִׂי לְרִדְשֵׁי הַמַּסּוֹתָם
יח	הַמַּעַשִׂי יִשְׁכַּח אֲנִי	וְהַמַּעַשִׂי עַל וְיִלְדָה שִׁדְרֵי
יט	מִדֵּי כִּי־הָיָה חֲסִידָהוּ	וְהַמַּעַשִׂי בְּשִׁמְחַת הַמַּעַשִׂי
כ	יִשְׁכַּח עֲוִיִּים כִּי־יִשְׁכַּח	וְהַמַּעַשִׂי כִּי־יִשְׁכַּח עֲוִיִּים
כא	אֲדֹנָי הוּא מִדְּרָה	וְהַמַּעַשִׂי עַל הַמַּסּוֹתָם

ז	המטורף מבקש בזה לעשות דרך ברוחפי הרשעים ומסבחה להודות ליה על מדתו.	
א	שָׁמַיִם לְרוֹד אֲשֶׁר עָד לַיהוָה	עַל תְּבוּרַת כְּבוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
ב	הִי אֱלֹהֵי בְרַחְמֵינוּ	הַיִּשְׁעֵינוּ מִכַּף רִדְפוֹ וְהַיְחַלְצֵנוּ
ג	כֹּה מַרְוֵי בְּאַרְצָה נִפְלְאוֹ	עוֹרֵף וְאֵין מַצִּילֵנוּ
ד	הִי אֱלֹהֵי אִם שְׁפִיטֵנוּ אֲתָם	אִם יֵשׁ עָלֵינוּ מִבְּרִית
ה	אִם וְנִחַלְנוּ לְאֹלֵינוּ רַע	וְאִסְלַחְנָה עוֹרְרוֹ רִיקָנוּ
ו	יִדְוֶה אֹיֵב נִפְלְאוֹ וְיִשָּׁא	וְיַחַסֵּם לְאַרְצָה סָף
ז	וְיַסְבִּיר לְעַמּוֹ וְיִשְׁמַח סִלְהוֹ	
ח	קִסְמָה הִי בְּשִׁפְטָהּ	וְעָשָׂה בְּעַמְּרוֹת עוֹרְרוֹ
ט	וְעִזָּה אֵלֶי	מִשִּׁפְטֵי עִדְיוֹ
י	וְעָבַד לְאִשִּׁים וְהַסְבִּיחַ	וְעָלְיוֹ לְמַדְוִם לְאִיבָהּ
יא	הִי יָדוּן עַמִּים	לְשִׁפְטָנוּ הִי בַּעֲדָנוּ וּבְחַדְשֵׁי עֲלֵינוּ
יב	אֶבֶד נָא רַע רְשָׁעִים	וְהַבְּטֵנוּ עִדְיוֹ
יג	וּבְטֹחַ לְבוֹת וּבְלִילִית	אֱלֹהִים עִדְיוֹ
יד	כִּנְיֵי עַל אֱלֹהִים	מִיִּשְׁעֵי עוֹרְרוֹ לִבּוֹ
טו	אֱלֹהִים לְשִׁפְטֵי עִדְיוֹ	וְאֵל עַמּוֹ מִכַּף יוֹם
טז	אִם לֹא יִשָּׁא תְרוֹבוֹ יִלְבוֹשׁ	קִשְׁיוֹ וְיִסְבְּעֵנוּ
יז	וְהוֹ חֲבִיב כְּלֵי מַת	סִינֵי לְדוֹלֵהִים אֲשַׁעֲלֵה
יח	הִנֵּה יִסְבֵּל אֶת	וְהָרָה עֲבָל יִלְדֵי שְׂפָרָה
יט	כֹּה־כֹּה וְחַסְדָּהּ	וְחַל בְּשִׁפְטֵי אֲשַׁעֲלֵה
כ	יִשָּׁא עֲבָלוֹ כְּרֹאשׁוֹ	וְעַל עַדְוָתוֹ חַסְדּוֹ עֲדָה
כא	אֲתָרָה הִי בַּעֲדָתָהּ	וְאִסְפָּרָה לְשֵׁם הִי עֲלֵינוּ

I will praise the LORD for His righteousness, and sing a hymn to the name of the LORD Most High.

ח	שוכח להי כבודא העולם, שפניבור את האדם בכבוד והודד לתקן את העולם (העוד של סומוד ג'-ח).	
א	לִשְׁפָטָה עַל הַמַּתִּית	מִסְמוֹר לְרוֹדָה
ב	הִי אֲדוֹנֵינוּ	כֹּה אֲדוֹרֵי לְשִׁבְה מִכַּף הָאָרֶץ
ג	אֲשֶׁר חַנּוּהּ הוֹדָה עַל הַשִּׁפְטָנוּ	
ד	כִּי עוֹלָלִים וְיָתוּמִים	יִבְרַח עֵף
ה	לְשִׁפְטֵי עוֹרְרוֹ	לְהַשְׁבִּית אֹיֵב וּמִתְנַשְּׁמוֹ
ו	כִּי אֲרָאָה לְשִׁבְיָה	מִשְׁעָלֵי אֲנַבְשִׁתֵּיהֶן
ז	עַד וּבִסְבִיבִים	אֲשֶׁר מִנְּעִתָהּ
ח	כֹּה אֲנִילֹא כִּי תִזְכְּרוּנִי	וְכֵן אֲדַם כִּי תִסְמְכֵנוּ
ט	וְתִסְמְכֵנִי בְּעַם אֱלֹהִים	וּבְכֹדוֹ וְהַדָּר וְתִסְמְכֵנִי
י	מִבְּשִׁילֹתַי בְּמִשְׁעָלֵי יוֹדֵי	כֹּל שְׁמֵה מַתִּית רְגִלֵינוּ
יא	יִנְהַ אֱלֹהִים כִּלְמֹ	וְעַם בְּחַסְדֵי שְׁרֵי
יב	חַסְדּוֹ לְשִׁפְטֵי וְהֵן עַמּוֹ	עָבַר אֲרוּחוֹת וְשָׁמוֹ
יג	הִי אֲדוֹנֵינוּ	כֹּה אֲדוֹרֵי לְשִׁבְה מִכַּף הָאָרֶץ

I will praise You, LORD, with all my heart; I will tell all Your wonders. I will rejoice and exult in You, singing a hymn to Your name, O Most High.

ט	הי שופט את הרשעים ומציל את הצדיקים מידם (סומודים ט'-י סומוד, סוד אוב, בלי כוהרת).	
א	לְשִׁפְטֵי עַלְמוֹת לִבּוֹ	מִסְמוֹר לְרוֹדָה
ב	אֲתָרָה הִי מִכַּף לִבִּי	אֲבַפְרָה מִכַּף נַפְלְאוֹתָהּ
ג	אֲשַׁבְּחָה וְאֲשַׁלְּחָה כֹּה	אֲנַבְרָה לְשִׁבְה עֲלֵינוּ
ד	כִּי־שׁוֹב אֲזַכֵּי אֲחֹדֵד	וְיִשְׁלַח וְיִאֲבֹדוּ מִפְּנֵיהֶן
ה	כִּי עֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטֵי רִדְפוֹ	וְיִשְׁבֹּת לְקַבֵּל לְשִׁפְטֵי עֲדָתָהּ
ו	וְעִזָּתָה לְעַם אֲבֹדָה רַעֲוָה	לְשִׁפְטֵי מַתִּית לְעוֹלָם וְעוֹד
ז	וְהַאֲלִיב מַבּוֹ תְרוֹבוֹת לְעַמּוֹ	וְעַמִּים וְתִשְׁבֹּת אֶבֶד וְכָרִים תִּסְפָּה
ח	וְהוֹ לְעוֹלָם לְשִׁבְה	מִכֵּן לְשִׁפְטֵי מִסְמוֹ
ט	וְהוּא לְשִׁפְטֵי מִכַּף בַּעֲדָתָהּ	יָדוּן לְאִשִּׁים מִבְּשִׁילְרֵיבָהּ
י	וְהִיא הִי מִשְׁפָּט לְרוֹד	מִשְׁפָּט לְעַדְוֹת בַּעֲדָתָהּ
יא	וְכַבְּדוֹ כֹּה יוֹדְעֵי לְשִׁבְה	כִּי לֹא עָשִׂיתָ רִדְפוֹ הִנֵּה
יב	עָבַד לַיהוָה יִשָּׁא עֲדוֹן	הַיְחַדוּ בְּעַמִּים עֲלֵילֹתָיו
יג	כִּי רִדְפוֹ יִחַסֵּם אֲוִיבָהּ עָבֵד	לֹא לְשִׁבְחָה עֲשִׂיתָ עַמִּים עֲשִׂיתָ
יד	וְחַנּוּ הִי רַעַה עֲנֵי מִשְׁפָּטָהּ	מִדוֹסְפֵי מִשְׁפָּטָהּ כֹּה־הִיא
טו	לְשִׁפְטֵי אֲסַפְרָה מִכַּף תִּהְלֵלְנָהּ	בְּשִׁפְטֵי כֹת עֲדוֹן אֲנִילָה בִּישְׁפָּטָתָהּ
טז	מִכֵּן מִיָּם בְּשִׁפְטֵי עֲלֵנוּ	בְּרִשְׁתּוֹ וְיִסְבֵּעַ נִלְכְּדָה רְגִלֵנוּ
יז	מִנְּדָה הִי מִשְׁפָּט עֲשָׂה	מִכַּף מִכֵּן מִכֵּן רַעֲוָה וְעַמִּים מִכֵּלָהּ
יח	יִשָּׁבוּ רְשָׁעִים לְשִׁאֲלָהּ	כִּי מִיָּם לְשִׁבְחֵי אֱלֹהִים
יט	כִּי לֹא לְעַד יִשְׁבַּח אֲבִיוֹן	וְתִקְוַת עַמִּים עֲנִים וְיִאֲבֹד לְעַד
כ	קִסְמָה הִי אֵל יֵשׁ אֲנִילֹא	לְשִׁפְטֵי מִיָּם עַל מַתָּהּ
כא	יִדְעֵי מִיָּם אֲנִילֹא מַתָּה מִכֵּלָהּ	יִדְעֵי מִיָּם אֲנִילֹא מַתָּה מִכֵּלָהּ

I will praise You, LORD, with all my heart; I will tell all Your wonders. I will rejoice and exult in You, singing a hymn to Your name, O Most High.

החטיבה הראשונה (ג-י"ד) - התמודדות עם רשע

- נושא המזמור
- סכנה מהרשעים
- מצוקת העני והאביון
- בקשה לצדק, כניסה לבית ה'
- תפילת החולה
- בקשה לשפוט את הרשעים
- נפלאות הבריאה וכבוד האדם
- משפט ה' ברשע - הודאה וקינה
- מעשה הרשעים ומשפט ה'
- שחיתות החברה - ה' מושיע עני
- משבר המשורר ושמתו בה'
- משפט ה' ברשע וישועת ה' לציון

ג' (ג', ג.ט) רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה... לה' הישועה על עמך ברכתך סלה

ד'

ה' בקשה לצדק, כניסה לבית ה'

ו'

ז' (יח) אודה ה' כצדקו ואזמרה שם ה' עלינו (= סוף מזמור ז')

ח' (ב) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים

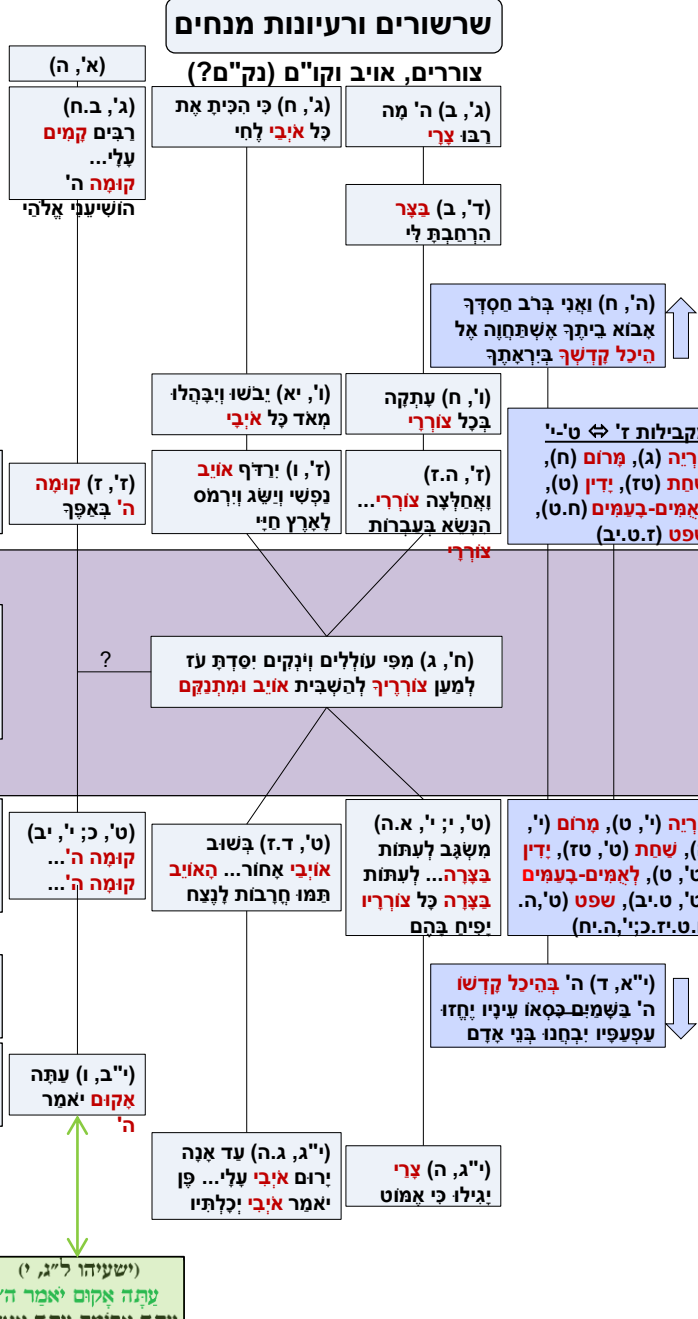
ט-י' (ב-ג) אודה ה' בכל לבי אספרה כל נפלאותיך: אשמחה ואעלצה בך אזמרה שמך עלינו (= פתיחת מזמור ט')

י"א' מעשה הרשעים ומשפט ה'

י"ב' שחיתות החברה - ה' מושיע עני

י"ג' משבר המשורר ושמתו בה'

י"ד' (י"ד, ב.ז) אמר נבל בלבו אין אלהים... מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל

שמיסמרום וארץ

(ז', ו.ח) וירמס לארץ חיי... ועדת לאמים תסובבך ועליה למרום שובה

(ח', ב.ד.ה.ו) מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים... כי אראה שמייך... מה אדיר שמך בכל הארץ

(י, ה.ט.יח) מרומים משפטיך מנגדו... אבדו גוים מארצו... בל יוסיף עוד לערץ אנוש מן הארץ

(י"א, ד) ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם

(י"ב, ז) אמרות ה' אמרות טהרות כסף צרוף בעליל לארץ מזקק שבעתים

(י"ג, ג.ה) עד אנה ירום איבי עלי... פן יאמר איבי יכלתיו צרי

(י"ד, ב) ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דרש את אלהים

כבוד (ד, ז) ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי

(ד, ג) בני איש עד מה כבודי לכלמה

(ז, ו) וירמס לארץ חיי וקבודי לעפר ישכן

(ח, ו) ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו

אדם \ אנוש

(ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו:

(ט, כ-כא; יח) אל יעז אנוש... ידעו גוים אנוש המה... בל יוסיף עוד לערץ אנוש מן הארץ

(ט, ט.כא) מורה להם מורה להם

(י"א, ג) כי השתות יהרסון צדיק מה פעל

(י"ב, ו) עתה אקום יאמר ה' אשית בישע יפיח

(י"ג, ג) עד אנה בנפשי

(י"ד, ב) ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דרש את אלהים

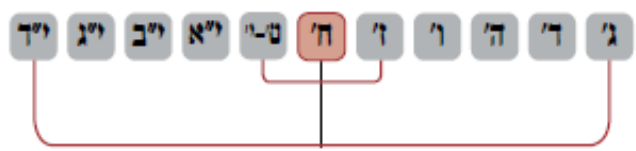
שתי

(ג, ז) לא אירא מרובות עם אשר סביב שתי עלי

הפתיח לכל ספר תהלים (א-ב'): ההזגה בתורה (א) והמלך בציון (ב')

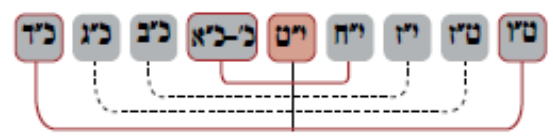
Prologue א-ב

הטיבה א: לכרות הרשע העוֹטֵף את המשורר ואת עם ישראל מסכיב מציאותית וספרותית (ג-י"ד) - כבוד האדם בדמות א-לקים עומדת במרכז (ח)

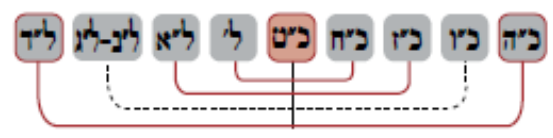
הרשע בעולם הישירות בעולם ה'

הטיבה ב: המידות הטובות של האדם עוטפות את היחידה (טז-כ"ד) - המשורר מעמיד את מידותיו ע"פ התורה במרכז (י"ט) ע"פ מלכות דוד (י"ח; כ-כ"א)

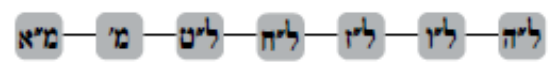
מידות טובות על פי מלכות דוד בציון

הטיבה ג: בקשת המשורר להדרכת ה' בעזרתו (כ"ה) מסתיימת בהצלחת תודעת המשורר (ל"ד) - התגלות ומשוררות ה' בבריאה עומדת במרכז (כ"ט)

הדרכה והגלה מיד מלכות ה' בעולם הישירות

הטיבה ד: העניים דבקם בתורה כעבדי ה' ומבקשים את עזרת ה' והצלחו מערותיהם, כדי לשרי שיר חדש ולבשר את חסדו ברבים

תקוה הרשע בעולם של יחידת מנבי ה'

Tehillim 14, 4: Are they so witless, all those evil **doers**, who devour my people as they devour food, and do not invoke the LORD? There **they will** be seized with fright, for God is present in the circle of the **righteous**.

תהלים י"ד, ד-ה: הלא ידעו כל **פְעֵלֵי אֵון** אֲכָלֵי עֲמֵי אֲכָלוּ לֶחֶם ה' לא קראו: שם פָּחְדוּ פָּחְדוּ כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר **צְדִיק**:

תהלים ט"ו, א-ב: מְזַמֵּר לְדוֹד ה' מִי יגֹוֹר בְּאֶהְלֵךְ מִי יִשְׁכַּן בְּהַר קְדֹשׁ: הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְעֵל צְדָק וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבּוֹ:

Tehillim 15, 2: He who lives without blame, who **does what is right**, and in his heart acknowledges the truth;

5 mizmorim/week
acc/t plan of 929

of
lecture

Syllabus of 30 lectures (zoom, live, save on www.tehillim.org.il)

5	1	Introduction Contextual Interpretation of the Book of Tehilim
10	2	<u>The structure & story of Book I (1-41) - Tehilim 1-2 as prologue</u>
15	3	Cycle I (Tehilim 3-14) - reading Tehilim 8
20	4	Tehilim 18 and Shmuel II 22
25	5	Cycle II (Tehilim 15-24)
30	6	Cycle III (Tehilim 25-34)
35	7	Cycle IV (Tehilim 35-41)
40	8	Tehilim 40 and its intertextuality
45	9	<u>Structure & Story of Book II-III</u>
50	10	Tehilim 42-43
55	11	Overview Tehilim 51-72
60	12	Tehilim 51
65	13	Tehilim 72
70	14	Asaf collection (50, 73-83) Tehilim 73
75	15	2nd Bnei Korach collection (84-88)
80	16	<u>Structure & Story of Book IV</u>
85	17	Tehilim 90
90	18	Tehilim 92
95	19	Tehilim 95-100
100	20	Tehilim 102
105	21	Tehilim 105-107 - transition from Book IV-V
110	22	<u>Structure & Story of Book V</u>
115	23	Tehilim 107 - structure & context
120	24	Tehilim 111-112, comparison to Tehilim 1-119
125	25	Egyptian Hallel (113-118) and the Great Hallel (135-136)
130	26	Tehilim 119 - structure and context
135	27	Tehilim 120-134 shirei hamaalot: structure & story
140	28	Tehilim 137 and the last Psalter of David (138-145)
145	29	Tehilim 145 and Pesukei deZimra (146-150)
150	30	Summary - Tehilim as a religious journey

מזמור אי-ק"נ

ספר תהלים -
פרשנותו והוראתו

30 lectures

Online

www.tehillim.org.il

Summary

- Explanation of Mizmor 8 –the world of the mizmor
- Mizmor 8 as the central axis of Tehillim 3-14 according to the contextual interpretation
- The story of the first unit, Mizmorim 3-14, unit #1 of Book I (1-41)
- To be continued...in unit #2 (15-25)

www.tehillim.org.il

ספרות מומלצת

מבנה ומשמעות של כל ספר תהלים

- Wilson GH. *The Editing of Hebrew Psalter* SBLDS 76 Chico, 1985
- Zenger, Erich (ed.) *The Composition of the Book of Psalms* 2010

מבנה ומשמעות של הספר הראשון

- Barbiero, Gianni: *Das erste Psalmenbuch als Einheit: Eine synchrone Analyse von Psalm 1-41 (Österreichische Biblische Studien)*. Peter Lang, Frankfurt, 1999.
- Hartenstein, Friedhelm (2010): "Schaffe mir Recht, JHWH!" (Psalm 7,9). *Zum theologischen und anthropologischen Profil der Teilkomposition Psalm 3-14*. In: Zenger, Erich (ed.): *The composition of the Book of Psalms*. Vol. 238. Leuven 2010 [u.a.]: Peeters. pp. 229-258
- Neumann-Gorsolke, U: *Herrschen in den Grenzen der Schoepfung: Ein Beitrag zur alttestamentlichen Anthropologie am Beispiel von Psalm 8, Genesis 1 und verwandten Texten (WMANT, 101)*, Neukirchen-Vluyn, Neukirchener Verlag, 2004.

• הקלטות לכל מזמור עם מבואות "929"

• קורס מקוון "ספר תהלים כספר – על פי הפרשנות ההקשרית"

www.tehillim.org.il

Beni.gesundheit@tehillim.org.il